

רב צבי סבלפסקי

הזכות על הנסים רתה ויעלה ויבוא בברכת המזון

1. רש"י שבת כא: ד"ה הכי גרסינן ועשאום ומים טובים
 הכי גרסינן: ועשאום ימים טובים בהלל והודאה - לא שאסורין במלאכה, שלא נקבעו אלא לקרות הלל ולומר על הנסים בהודאה.
2. רמב"ם הל' חנוכה ג:ג
 ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה.
3. סוכה מו. "ברוך ה' יום יום" עד "הכא נמי בכל דבר"
 ברוך ה' יום יום, וכי ביום מברכין אותו ובלילה אין מברכין אותו? אלא בא לומר לך: בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו.
4. שבת כד. "איבעיא להו מהו להזכיר של חנוכה בברכת המזון" עד איבעיא להו מהו להזכיר ראש חדש"
 איבעיא להו: מהו להזכיר של חנוכה בברכת המזון? כיון דמדרבנן הוא - לא מדכרינן, או דילמא: משום פרסומי ניסא מדכרינן? - אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא: אינו מזכיר, ואם בא להזכיר - מזכיר בהודאה. רב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא, סבר לאדכורי בבונה ירושלים. אמר להו רב ששת: כתפלה, מה תפלה - בהודאה, אף ברכת המזון - בהודאה.
5. תוס' שבת כד. ד"ה מהו
 מהו להזכיר של חנוכה בבהמ"ז - בתפלה פשיטא ליה דמזכיר משום דתפלה בצבור הוא ואיכא פרסומי ניסא אבל בבהמ"ז שבבית ליכא פרסומי ניסא כולי האי.
6. ברכות כט. "אמר רב נחמן אמר שמואל כל השנה" עד "מתקיף לה רבה בר' שמאול", מתקיף לה מר זוטרא" עד "אמר רב ביבי"
 אמר רב נחמן אמר שמואל: כל השנה כולה מתפלל אדם הביננו, חוץ ממוצאי שבת וממוצאי ימים טובים, מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת... מתקיף לה מר זוטרא: ונכללה מכלל הביננו ה' אלהינו המבדיל בין קדש לחול! קשיא.
7. תלמידי רבינו יונה ברכות יט: (בדפי הרי"ף) ד"ה מפני
 מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת ובגמרא (דף כט א) שואל כמו שאומר מעין כל ברכה וברכה משמנה עשרה למה אינו אומר ג"כ מעין הבדלה ויתפלל הביננו אפי' במוצ"ש ובמוצאי ימים טובים ונשאר בקושיא ואפ"ה מילתיה דשמואל הלכתא הוי ואפשר לומר טעם בדבר דמשום הכי לא תקינו מעין הבדלה מפני שההבדלה אינה ברכה בפני עצמה אלא שאנו כוללים אותה בברכת אתה חונן ואם היו אומרים מעין הבדלה היה נראה שההבדלה היא ברכה בפני עצמה כיון שהתקינו מעין הבדלה כמו שתקנו מעין שאר ברכות. מפי מורי הרב נר"ו.
8. ברכות מט. "יתב רבי זירא" עד "כמה מזמנין"
 יתיב רבי זירא אחורי דרב גידל, ויתיב רב גידל קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר: טעה ולא הזכיר של שבת, אומר: ברוך שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית. ברוך מקדש השבת. אמר ליה: מאן אמרה? - רב. הדר יתיב

וקאמר: טעה ולא הזכיר של יום טוב אומר ברוך שנתן ימים טובים לעמו ישראל לשמחה ולזכרון, ברוך מקדש ישראל והזמנים. אמר ליה: מאן אמרה? - רב. הדר יתיב וקאמר: טעה ולא הזכיר של ראש חודש אומר ברוך שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל לזכרון, ולא ידענא - אי אמר בה שמחה אי לא אמר בה שמחה, אי חתים בה אי לא חתים בה, אי דידיה אי דרביה. גידל בר מניומי הוה קאי קמיה דרב נחמן, טעה רב נחמן והדר לרישא. אמר ליה: מאי טעמא עביד מר הכי? אמר ליה, דאמר רבי שילא אמר רב: טעה - חוזר לראש. והא אמר רב הונא אמר רב: טעה - אומר: ברוך שנתן! אמר ליה: לאו איתמר עלה, אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב: לא שנו אלא שלא פתח בהטוב והמטיב, אבל פתח אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב נחמן אמר שמואל: טעה ולא הזכיר של בהטוב והמטיב - חוזר לראש. ראש חדש בתפלה - מחזירין אותו, בברכת המזון - אין מחזירין אותו. אמר ליה רב אבין לרב עמרם: מאי שנא תפלה ומאי שנא ברכת המזון? - אמר ליה: אף לדידי קשיא לי, ושאלתיה לרב נחמן, ואמר לי: מיניה דמר שמואל לא שמיע לי, אלא נחזי אנן, תפלה דחובה היא - מחזירין אותו; ברכת מזונא, דאי בעי אכיל אי בעי לא אכיל - אין מחזירין אותו. - אלא מעתה, שבתות וימים טובים דלא סגי דלא אכיל, הכי נמי דאי טעי הדר! - אמר ליה: אין, דאמר רבי שילא אמר רב: טעה - חוזר לראש. והא אמר רב הונא אמר רב: טעה - אומר ברוך שנתן! - לאו איתמר עלה: לא שנו אלא שלא פתח בהטוב והמטיב, אבל פתח בהטוב והמטיב - חוזר לראש.